
Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen

VDAB, Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen, 16de longitudinale studie juni 1999-juni 2000, Brussel, 2001

De vraag welke studierichting de beste kansen op werk biedt blijft jaar na jaar actueel. Iedereen die bij het studiekeuzeprocessen betrokken is, heeft immers behoefte aan recente, significante en objectieve arbeidsmarktinformatie. De VDAB probeert aan deze vraag tegemoet te komen door de opvolging van de werkzoekende schoolverlaters. Voor het eerst gebeurde dit in 1982. Van 1985 af vormt heel Vlaanderen het voorwerp van de studie bij het zoeken naar studierichtingen met goede, neutrale en minder goede kansen op tewerkstelling. In wat volgt worden de bevindingen van de opvolging van de cohorte schoolverlaters weergegeven die zich inschreven tussen juni en oktober 1999. Eerst wordt de methodologie toegelicht. Vervolgens worden de belangrijkste resultaten besproken tot op het niveau van het studiegebied. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van de voornaamste besluiten van de analyse.

Methodologie van het onderzoek

Uit de bestanden van juni 1999 tot en met oktober 1999 werden de inschrijvingen van de pas afgestudeerde schoolverlaters uit Vlaanderen maand na maand bijgehouden en opgevolgd. Het gecumuleerd aantal inschrijvingen werd vergeleken met het werkzoekendenbestand van Vlaanderen eind juni 2000.

Het procentueel aandeel van schoolverlaters die nog werkzoekend zijn eind juni 2000 tegenover het aantal ingeschreven schoolverlaters in 1999 (juni tot oktober) en dit per onderzocht kenmerk (regio,

studieniveau, studiegebied, studierichting en daar waar significant verschillend, volgens geslacht) wordt als basis genomen teneinde de kans op *nog werkzoekend zijn* te evalueren. Dit aandeel wordt in de analyse aangeduid als *restpercentage*.

Aan de hand hiervan wordt vervolgens de *afwijking* berekend. Deze statistische verwerking bestaat erin het verschil tussen het restpercentage en het algemeen gemiddelde te berekenen. Deze afwijking laat toe een onderscheid te maken tussen gunstige en ongunstige richtingen. Een studieniveau met een positieve afwijking scoort slechter dan het algemeen gemiddelde, een negatieve scoort beter dan de norm.

Ook dit jaar werd de uitstroom dynamisch bepaald: maand na maand werd nagegaan of een schoolverlater al dan niet in het werkzoekendenbestand voorkomt. Aldus kan men bepalen welke schoolverlaters minstens één maand uitgeschreven waren, zelfs al zijn ze eind juni 2000 nog – weer – werkzoekend. Dit dynamisch gegeven wordt in de studie aangeduid met *beweging*.

Voor alle opdelingen wordt tevens de vergelijking gemaakt met het bestand dat bestaat uit niet-werkende werkzoekenden jonger dan 36 jaar: *de ar-*

beidsreserve. Het geeft een beeld van de voorraad aan werkzoekenden en is het residu van alle in- en uitschrijvingen over de jaren heen. De verhouding tussen het aantal inschrijvingen en de voorraad aan jonge werkzoekenden, *de concurrentie-indicator*, geeft een goed beeld van hoe het studiegebied in het verleden gepresteerd heeft.

Belangrijkste resultaten

Het totaal aantal inschrijvingen daalde in 1999 met 6,0% tegenover in 1998. Van de 47 192 ingeschrevenen zijn er in juni 2000 40 007 of 84,8% niet meer werkzoekend (1999: 82,6%). Zowel bij de mannen als bij de vrouwen is 15% na één jaar nog werkzoekend.

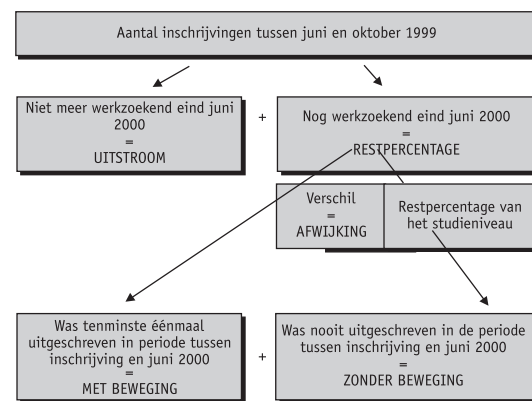
De situatie in de *provincies* Antwerpen en Oost-Vlaanderen blijft minder gunstig voor zowel mannelijke als vrouwelijke schoolverlaters. De gunstigste situatie voor alle afgestudeerden vinden we terug in West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

De situatie van schoolverlaters die slechts het *studieniveau* van *Lager Onderwijs* bereikt hebben, blijft precair: 37,5% van de mannen en 45,6% van de vrouwen bleef in juni 2000 nog werkzoekend. Voor schoolverlaters met een diploma op het ni-

veau *Lager Secundair* stijgen de kansen, maar blijft de situatie weinig benijdenswaardig. Voor het *Hoger Secundair* blijft nog steeds gelden dat technisch en beroepsonderwijs merkkelijk betere tewerkstellingskansen bieden dan het algemeen vormend onderwijs. Bijna één op drie inschrijfters biedt zich aan met een diploma uit het *Hoger Onderwijs van één Cyclus*. Ook voor mannelijke schoolverlaters biedt deze onderwijsvorm de beste mogelijkheden. Bij de mannen valt het restbestand voor het Univer-

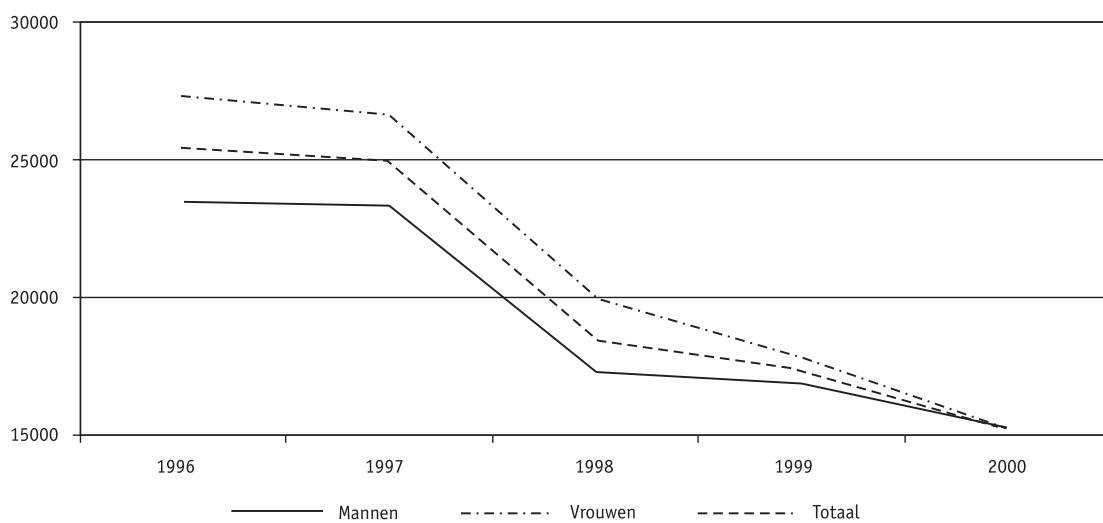
Figuur 1.

Evolutie nog werkzoekende schoolverlaters juni 1996-juni 2000

Figuur 2.

Afwijking restpercentage per studieniveau

sitair onderwijs (15,7%) samen met het algemeen gemiddelde. Bij de vrouwen is het verschil iets gunstiger: -3%. Schoolverlaters met een *Middenstandsopleiding* hebben bij de mannen een zéér goede kans om aan de werkloosheid te ontsnappen. Hun situatie is de laatste 5 jaar op de arbeidsmarkt continu verbeterd.

Op het niveau van secundair onderwijs bieden *studiegebieden* als elektronica, mechanica, elektriciteit of hout zeer goede kansen op werk. Studiegebieden als kleding, schoonheidszorgen of reclame komen minder gunstig naar voor. In het hoger onderwijs scoren gezondheidszorg, industriële of handelswetenschappen en toegepaste taalkunde zeer goed. De integratie op de arbeidsmarkt na een opleiding audiovisuele en beeldende kunst, architectuur, muziek en dramatiek of biotechniek daartegen verloopt stroef.

Dynamiek van de nog werkzoekenden eind juni 2000

De meerderheid van de schoolverlaters die in juni 2000 nog werkzoekend waren, bleef gedurende heel de opvolgingsperiode werkloos: 62,1% bij de mannen en 57,4% bij de vrouwen. Hier ligt de kern van de schoolverlatersproblematiek op de arbeidsmarkt: gemiddeld 9,1% heeft 1 jaar na afstuderen nog geen enkele werkervaring opgedaan.

Deze *non-beweging* varieert sterk tussen de verschillende studieniveaus: bij de *Middenstandsopleiding* en het *Hoger Onderwijs van één Cyclus* konden de meeste werkzoekenden tussentijds wel aan de slag. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van de drukke zomerperiode voor de horeca en de kleinhandel (Middenstandsdiploma) en de contracten in het onderwijs die aan het einde van het schooljaar ten einde lopen (regenten Hoger Onderwijs). Het minst dynamisch waren de afgestudeerden uit het *Universitair onderwijs*, *Hoger Secundair* en de restcategorie *Buitenlands Diploma*.

Voornaamste besluiten

Alle studieniveaus omvatten zowel zeer goede als zeer matig presterende studierichtingen. Kans op

werk hangt immers niet alleen samen met de hoogte van het behaalde diploma.

De persoonlijkheidskenmerken van de schoolverlater worden steeds belangrijker voor het vinden van een job: motivatie, communicatievaardigheden, dynamisme, flexibiliteit, polyvalentie, bereidheid tot permanente vorming, creativiteit...

De intrede op de arbeidsmarkt is voor jong afgestudeerden opnieuw markant verbeterd. Net als vorig jaar is het restpercentage van de nog werkzoekende schoolverlaters één jaar na inschrijving gedaald: van de 24 092 ingeschreven vrouwelijke schoolverlaters zijn er nog 15,2% zonder werk (1999: 17,8%), van de 23 100 ingeschreven mannen is 15,3% nog werkzoekend (1999: 16,9%). *Voor het eerst is het restpercentage voor beiden gelijk.* Voor de lagere studieniveaus scoren de mannelijke schoolverlaters beter dan de vrouwen, voor de hogere niveaus geldt het omgekeerde.

De verbeterde instroom op de arbeidsmarkt wordt ook weerspiegeld door de daling van het aantal ingeschreven schoolverlaters. Uit de statistische gegevens van het Departement Onderwijs blijkt dat het potentieel aantal jongeren dat de arbeidsmarkt kan betreden niet daalt. Bijgevolg is het lager aantal inschrijvingen bij de VDAB enkel het gevolg van de verbeterde conjunctuur.

De dalende trend bij de arbeidsreserve bestaande uit jongeren minder dan 36 jaar manifesteert zich ook weer dit jaar. In totaal komen er 13 439 minder werkzoekenden voor. Naar geslacht daalt zowel het aantal mannelijke (-12,0%) als vrouwelijke (-15,2%) werkzoekenden.

In totaliteit daalde het aantal inschrijvingen tegenover vorig jaar in alle provincies. Overal is de daling bij de mannelijke schoolverlaters groter dan bij de vrouwelijke afgestudeerden.

De kans voor schoolverlaters om werkzoekend te blijven is gerelateerd met de regionale werkloosheidsituatie. In regio's met een lage werkloosheidsgraad (Vilvoorde, Kortrijk-Roeselare) vinden de schoolverlaters vlugger werk dan in regio's met een grotere arbeidsreserve (Gent, Antwerpen-Boom).

Het aandeel van de hogergeschoolden in de inschrijvingen van de vrouwen blijft beduidend hoger dan dat van de mannelijke schoolverlaters. Van de ingeschreven vrouwen heeft 46,5% een diploma hoger of universitair onderwijs. Bij de mannen is dit slechts 30,9%.

Door de gunstigere arbeidsmarktsituatie stijgen ook de kansen op werk voor de laagstgeschoolden. Ondanks deze verbetering tegenover voorgaande jaren verdienen deze laatsten een blijvende aandacht: 37,5% van de mannen en 45,6% van de vrouwen is na 1 jaar nog werkzoekend.

Ook voor schoolverlaters met een diploma op het niveau Lager Secundair stijgen de kansen, maar blijft de situatie precair. Vooral vrouwelijke schoolverlaters met een getuigschrift Lager Secundair Beroeps bevinden zich in een weinig benijdenswaardige positie: 38% is na 1 jaar nog werkzoekend.

Algemeen blijkt nog steeds dat de tewerkstellingskansen stijgen naarmate het studieniveau hoger is.

De beste kansen op tewerkstelling worden bij de mannen geboden door het Hoger Onderwijs van één en twee cycli en het Hoger Secundair Technisch of Beroepsonderwijs. Bij de vrouwelijke schoolverlaters liggen de beste kansen op werk bij het Hoger Onderwijs van één en twee cycli en het Universitair onderwijs. Technisch en Beroepsonderwijs op hoger secundair niveau bieden opmerkelijk betere tewerkstellingsmogelijkheden dan het algemeen vormend onderwijs.

Erik Depuydt
VDAB Databeheer en -Analyse